

SNÁŘ Z TOVÁRNY

čtvrtek 30. 5. 2024

MAGAZÍN FESTIVALU DREAM FACTORY OSTRAVA 2024

MARIE ŠTÍPKOVÁ: NA JEVIŠTI SE CÍTÍM SVOBODNĚ A PARADOXNĚ MNOHEM SILNĚJŠÍ NEŽ V OSOBNÍM ŽIVOTĚ

Monodrama ze soudní síně *Prima Facie* odkrývající problematiku ženských práv, zejména skrze definici znásilnění, získalo v roce 2022 Cenu Laurence Oliviera a v roce 2023 se objevilo na prknech Švandova divadla pod názvem *Na první pohled*. Okamžitě sklidilo mnoho úspěchů, ať se jedná o nominaci na Cenu Marka Ravenhilla, nebo Ceny divadelní kritiky za herecký výkon pro Marii Štípkovou, představitelku hlavní hrdinky Tessy Ensler. Jaké je být na jevišti sama a ještě zavalená právními frázemi?

Co ti běželo hlavou, když sis poprvé přečetla text? Přeci jen *Na první pohled* nepojednává zrovna o lehkém tématu.

Úplně upřímně? Já jsem po prvním přečtení toho scénáře vlastně nebyla vůbec nadšená. Přišel mi hodně ukecanej. Je to typicky britskej text. Hodně slov. A na to, že je to monodrama, jich tam na můj vkus bylo až přespříliš. Taky mě mátl, že je tam opravdu všechno popsany: jak to, co říkám, tak i jakým způsobem to říkám a co dělám. Říkala jsem si: Kde je teda ten prostor na to herectví? Co budu hrát? Ale

už mám nějaký zkušenosti sama se sebou a se svým čtením textu, takže pro mě první přečtení není určující. Ne vždycky dokážu na začátku dohlédnout, jakej ten výsledek bude, a proto se snažím tomu pocitu nepodléhat. Ovšem během zkoušení jsem se s ním ještě párkrát potkala, jakoby tam v průběhu občas probublával. Člověk je zkrátka zavalenej tím textem, velká část času padne na jeho naučení a následně na uvolnění se v něm natolik, aby byl vůbec schopn to nějakým způsobem říct a nemít při tom infarkt. Až když

jsem překročila tuhle fázi a ten text začal plynout sám od sebe, pochopila jsem, jak velkou má sílu.

V téhle souvislosti mě napadá: Byl pro tebe právě používaný právnícký jazyk v něčem překážkou?

Vyloženě překážkou ne, asi bych to nazvala spíš výzvou. A ty mám ráda. Ale samozřejmě to nebylo jednoduchý. Soudní pasáže, kdy jde o záznam líčení u soudu,

PROGRAM — ČTVRTEK 30. 5.

16:00	KONEC EDDYHO Komorní scéna Aréna – Komůrka	75'
18:30	HISTORKA O SV. MAGDĚ Komorní scéna Aréna	80'
19:00	NA PRVNÍ POHLED (SLAVNOSTNÍ ZAKONČENÍ) Divadlo Petra Bezruče	90'

ÚVODNÍK

Milé čtenářstvo, nastává čas loučení. Ještě než se vrátíme ke svým životům a začneme se těšit na letní radovánky, pojďme naposledy nechat divadlo, aby se nám dostalo pod kůži. Studenti a studentky VŠMU se představí v představení *Koniec Eddyho* a já mám velkou radost z rozhovoru, který s tvůrčím týmem vedla Ivana Kováčiková. Když si totiž čtu odpovědi, nechce se mi věřit, že respondenti a respondentky mluví o zemi, která s tou naší sousedí, a je mi smutno. S ohledem na tamní události posledních týdnů a měsíců si obzvláště cením upřímnosti, s níž moji vrstevníci a vrstevnice popisují nejen tvorbu inscenace, ale zejména proměnu atmosféry, která se na Slovensku od premiéry inscenace udála. Vaší pozornosti doporučuji i "double-feature" rozhovor s režisérkou a herečkou inscenace *Na první pohled*. Jak Lucie Ferenzová, tak Marie Štípková se totiž kromě inscenace samotné dotýkají společenských témat, na něž jsme se Snáři v průběhu festivalového týdne už narazili. Sama jsem pak v krátkém textu shrnula a doplnila některá tvrdá fakta, která se tématu inscenace týkají. Dovolte mi nakonec poděkovat celé redakci za celotýdenní práci a samozřejmě i vám, že máme po celou tu dobu pro koho psát. Tak třeba zase za rok! (bs)

ty byly nejnáročnější. Jsou tam odborný výrazy a specifický formulace, drobně kostrbatý věty, který se navíc různě obměňují v několika pasážích textu. Takže pokud je prohodíš nebo se ztratíš, dost pravděpodobně nebudeš vědět, jak to vlastními slovy nahradit, a když se o to pokusíš, víš, že to půjde slyšet.

Tak zrovna dramata ze soudního líčení jsou v tomhle asi hodně specifická, ten jazyk je v něčem umělý a jako divačka prostě snáz vycítíš, že herec nebo herečka tápe...

Jojo, proto jsem ráda, že když se přišel podívat někdo, kdo v té branži opravdu působí, včetně mého otce, a já jsem těmhle lidem položila otázku, jestli působím jako právnička, jestli je to věrohodný, dostalo se mi odpovědi, že absolutně... že nemají pochybnost, že bych nevěděla, co říkám. Někteří to dokonce řekli rovnou sami od sebe: „Ty jo, jako s tebou bych se

nechtěl/a potkat u soudu“. Toho si velmi vážím.

Na první pohled je ve své podstatě divadelní rekonstrukcí znásilnění a na jevišti s tebou akorát částečně kooperuje hudebnice Markéta Ptáčníková, takže možností se o někoho „opřít“, je málo. Ve svém výkonu jsi přesto velmi autentická a spontánní, a dokonce jsi za něj byla nominována na Cenu divadelní kritiky. Kde jsi hledala pro ztvárnění tak složité postavy inspiraci?

Neměla jsem konkrétní předobraz, nějakého člověka. Postavu hledám vždycky spíš v sobě samé. Nechci to příliš zjednodušovat, ale my jsme se s režisérkou bavily o dvou základních polohách té postavy. Na začátku vidíme sebejistotu obhájkyň, která je velmi úspěšná v tom, co dělá. Moc dobře to o sobě ví a patřičně to dává najevo. Právo je sféra, ve které působí především muži. A ve chvíli, kdy se nějaká žena rozhodne dělat právo, musí hrát podle pravidel toho mužského světa. Ty atributy, který stereotypně přikládáme ženám, v sobě potlačit a naopak více podpořit to, co je mužský. Tessa se zkrátka musí stát tak trochu mužem, aby uspěla, mít nějakou tvrdost, někdy až nepřirozenou, svou jemnost, křehkost si příliš nepřipouštět. Svou prací žije. V osobním životě zas tak úspěšná není, působí spíš trochu neobratně. Zároveň absolutně věří v právní systém. A právě proto je pro ni přímý zážitek znásilnění a to, co následuje, tak transformační. Zažívá totiž právní systém z té druhé strany. Z pozice oběti. V druhé části vidíme Tessu mnohem křehčí, otřesenou, zpochybněnou. Ale stále ještě bojující. A v závěru nakonec možná mnohem silnější než na začátku. Nalézající samu sebe.

Je Ti v něčem Tessa Ensler blízká?

Jo, myslím, že hrozně moc. Zejména když

jsem teď popsala princip jistoty v profesi a nejistoty v osobním životě, tak to je něco, co mě velmi vystihuje. Pro mě je jeviště a divadlo velká jistota. Na jevišti se cítím svobodně a paradoxně mnohem silnější než v osobním životě. Můžu si dovolit to, co si v životě nedovolím. V životě jsem spíš takovej přizdisráč, hodnej člověk, kterej udělá vždycky, co je potřeba a moc se nestaví na zadní. Na divadle pak můžu být kdokoliv. Třeba i pěkná svině. A nikdo mi to nemůže vyčítat, protože je to jen „jako“.

V čem se liší Tessa Ensler od postav, které jste dosud hrála?

Řekla bych, že se liší hlavně komplexností a rozsahem. Díky tý ploše mám možnost ji vykreslit opravdu do nejmenších detailů. Asi jsem nikdy nehrála postavu, kterou bych mohla mít takhle moc vystavěnou. S žádnou jinou postavou jsem taky na jevišti netrávila tolik času.

Když jsme se bavily o těch dvou jejích rovinách (osobní a profesní), tak mě ještě napadlo, co je teda podle tebe gró té inscenace? Co podle tebe z pozice představitelky hlavní role opravdu sděluje?

Pro mě je to právě to poukázání na chyby v právním systému skrze osobní příběh. Myslím si, že kdyby Tessa nebyla právnička pohybující se v téhle sféře, která ji zná z té druhé strany, tak by to nebylo tak silný, protože ona sama dochází k tomu, že to celej život dělala špatně. Že byla sama součástí systému, který není funkční a skrze svůj osobní prožitek dokáže říct: „Hele, tady je něco špatně a musíme to změnit“. Velmi přesně pojmenovává, jak k tomu došlo a je schopna i naznačit, jakým způsobem by se právní systém měl vyvíjet, aby byl vstřícnější směrem k obětem.

Za rozhovor děkuje Petra Kupcová

LUCIE FERENZOVÁ: ČÍM VÍCE INSCENACI REPRÍZUJEME, JE V PUBLIKU VÍCE A VÍCE MUŽŮ

Monodrama *Prima Facie* Suzie Miller pojednávající o trhlinách právního systému v případech znásilnění získalo Cenu Laurence Oliviera za nejlepší hru roku 2022. V roce 2023 ji pod názvem *Na první pohled* uvedlo Švandovo divadlo a hlavní roli obhájkyň Tessy Ensler ztvárňuje Marie Štípková, která za svůj výkon byla nominována na Cenu divadelní kritiky. V čem spočívá úspěšnost tohoto díla? Nejen o tom jsme si povídaly s režisérkou Lucií Ferenzovou.

Taková basic otázka na začátek: Co bylo impulsem k uvedení *Prima Facie* Suzie Miller?

Marie Štípková pro sebe hledala hereckou výzvu, protože si připadala nedostatečně využitá v repertoárovém divadle, a dramaturg David Košťák objevil tuto hru. Takže: někdy impulsy přicházejí z potřeby hrát, ovšem tady se navíc v rozhodování připojilo silné a aktuální téma.

Hra je vystavěna na britském právním jazyku, který se od toho českého liší. Jak jste se s touto skutečností v týmu vypořádali?

Měli jsme konzultaci s právničkou Lu-

cií Hrdou z organizace Bez trestu, která se zabývá sexualizovaným násilím, jeho zlehčováním a (ne)férovostí právního systému. Spolu s ní jsme pronikli do zákoutí českého soudnictví, které je často k obětem kruté. Zároveň nás Lucie Hrdá ujistila v tom, že český právní systém je na tom ještě dobře oproti tomu anglosaskému, kde existuje onen křížový výslech, v němž je oběť přímo konfrontována s pachatelem, který nemusí vypovídat. Vše jsme ale v inscenaci nechali v tom anglosaském prostředí, protože ač se liší průběh soudního řízení (v českém prostředí mají například velké slovo soudní znalci),

tak výsledek je stejný, protože oba právní systémy jsou po staletí budované generacemi mužů a nezahrnují perspektivu oběti. Psychologický dopad, viktimizace, pocit bezpráví a nespravedlnost trestů je tak alarmující. V obou prostředích má pak hra stejné vyznění: dospěli jsme k nutnosti změny.

Hlavní hrdinka Tessa Ensler působí značně kontroverzně nebo spíš pokrytecky, protože na problematiku znásilnění začne nahlížet jinak, až sama prožije takovou negativní zkušenost. Kým je ale podle tebe Tessa Ensler?

Je to inteligentní mladá žena z velmi nevýhodných sociálních podmínek (její rodinu tvoří jen matka uklízečka a dva bratři, jeden ještě dítě a druhý alkoholik), které se díky plíli, inteligenci a tvrdé práci podařilo stát se špičkovou právničkou. Právě díky tomu, že se dokázala vymanit z prostředí, do kterého se narodila, je pro ni zákon a právní systém něco, čemu bezmezně věří. O to víc je pro ni tragické, když o tuto víru spolu s osobní zkušeností znásilnění a procesem, kterého se jako vypovídající oběť účastní, přijde. Není pro mne pokrytcem právě proto, že systému věří: i když ho nazývá hrou, tak tato hra má přísná pravidla a když je všichni dodržují (obhájci, žalobci, soudce), nakonec se dosáhne spravedlnosti. Jenže bohužel z osobní perspektivy oběti se jí vše zhroutí a ona najednou vidí, že systém nefunguje a selhává. Ale právě díky tomu, že Tessa není jen obětí, ale i onou špičkovou právničkou, vydá se na osobní misi, v níž bytostně potřebuje zjistit, zda to, čemu roky věřila, platí. Suzie Miller je sama právnička a vychází z desítek případů, které sama obhajovala. Ta hra je opravdu velice dobře napsaná, protože spolu s osobním hlediskem a silným osobním příběhem předává message, že co je potřeba změnit, je systémem samotný.

NA DRUHÝ POHLED

Webové stránky Bez trestu dlouhodobě usilují o vytvoření veřejně dostupné databáze, na níž bude mít široká veřejnost možnost si ověřit informace a statistiky o sexualizovaném násilí. Protože teprve až začneme tento zásadní problém všichni brát na vědomí, bude možné ho opravdu a na všech úrovních (vzdělávacích, právních, společenských) začít řešit. Tak tedy na stránkách Bez trestu se dozvíte mimo jiné, že ročně je v ČR spácháno až 12 000 znásilnění, z nichž pouhých 5 % je oznámeno. Každý druhý pachatel je potrestán podmíněným trestem. Nevládní organizace Konsent doplňuje, že 90 % znásilněných jsou ženy a 90 % pachatelů sexuálně motivovaného násilí jsou muži. Co se týče falešných obvinění, tam se číslo pohybuje mezi 6 až 10 procenty. A nakonec ještě aktuální informace, zatímco v roce 2016 říkaly statistiky Persefony (nevládní neziskové organizace pro pomoc obětem sexualizovaného násilí), že se znásilněním se setká v průběhu života každá desátá žena, z průzkumu organizace proFem z roku 2023 s více než pěti tisíci respondentkami ve věku 15 až 65 vyplývá, že je to každá pátá žena. Což je částečně dobrá i špatná zpráva – ovzduší se možná postupně proměňuje a oběti začínají cítit, že ve společnosti najdou alespoň nějaké zastání, když o svých zážitcích začnou mluvit. Argumenty typu: "po ratifikaci Istanbulské úmluvy nastal v některých zemích nárůst nahlášených trestných činů" tedy nesmíme brát jako ukázkou toho, že úmluva nefunguje. Právě naopak! Konečně dáváme najevo, že druhý nejzávažnější čin hned po vraždě odmítá společnost trestat podmínkou a oběti se přestávají bát promluvit. (bs)

Dá se předpokládat, že tento titul vzbuzuje zájem především u žen, ale jak je tomu ve skutečnosti? Na koho inscenace cílí?

Ženy v publiku opravdu převládají, nebo spíše převládaly. Čím více inscenaci reпрizujeme, je v publiku více a více mužů. Poslední reprízu, si troufám říci, muži i převládali. Myslím, že je to tím, že ta hra opravdu mluví ke všem a cílem je společné pochopení nutnosti změny. Což se mimochodem i děje – první vlaštovkou je například redefinice pojmu znásilnění, která prošla parlamentem.

Při pohledu na program Švandova divadla člověk zjistí, že inscenace je neustále vyprodaná. Čím si vysvětluješ tak velký zájem?

Udělal jsem skvělou inscenaci:) Ne, teď vážně. Opět: myslím si, že je to tím tématem a způsobem, jak je uchopeno – osobní silný příběh je vyprávěn ze dvou perspektiv, skrze hledisko špičkové právničky a skrze hledisko oběti. Co je zajímavé, je právě tahle rozpolcenost a možnost náhledu z obou stran. Ale jednoduše to taky může být tím, že lidi mají rádi soudní dramata. (A snad to není tím, že by tolik lidí mělo osobní zkušenost!)

Na programu Dream Factory je také inscenace *Istanbulská úmluva pojednávající o ženských právech z tvé domovské scény A studio Rubín, kde jsi kmenovou režisérkou a dramaturgyní. Nacházíš v ní nějakou podobnost s *Na první pohled*?*

Samozřejmě. Sexualizované násilí a násilí obecně je styčný bod obou inscenací. Zároveň ale obě inscenace hovoří právě o systému, který nefunguje nebo selhává, který je po staletí budovaný generacemi mužů a ženský pohled, případně názor je umlčován, zesměšňován a zjednodušován. *Istanbulská úmluva* je také o absurdní mytologii, která kolem (ne)ratifikace vznikla, o českých kulturních válkách a specificky českém osobním strachu a neřešené nerovnosti, která tak snadno v násilí ústí.

Inszenace vznikala před rozhodnutím o ratifikaci Istanbulské úmluvy. Změnilo se tvé nazírání na vaši inscenaci po jejím zamítnutí?

Jako... ta deziluze, která po opětovné neratifikaci smlouvy (podepsaná je od roku 2016!) pár dní trvala, byla masivní. Já jsem skutečně věřila tomu, že tentokrát to projde. Ale bohužel se ukázalo, že místo toho, abychom se připojili k většině

států, které Úmluvu ratifikovaly právě proto, aby se spojily v boji proti násilí hlavně ve státech mimo Evropu, tak se ukázalo, že ten problém máme my. Česká republika. Na všech úrovních. Fyzické, psychické, domácí, sexuální, ale i ekonomické a symbolické násilí je náš problém. Připadá mi neuvěřitelné, že dokument, který mluví o potírání násilí, o tom, že by se to nemělo dít ženám, dětem, ale i mužům (a který samozřejmě skoro nikdo nečetl), vzbuzuje tolik agrese a názorů. Někdy nezbyvá nic jiného, než se tomu smát. Jak se třeba dokážou skupiny lidí v parlamentu hádat o to, jestli nám vezmou nebo nevezmou čagan na Velikonoce... takže když se ptáš, jestli se změnilo moje nazírání na naši inscenaci po zamítnutí ratifikace, tak možná v tom, že ta absurdita, které se směješ a říkáš si, že tohle snad nemůže být pravda, je zas a znova prostá realita ve veřejném prostoru. Takže: zatímco *Na první pohled* je v tomhle ohledu by se dalo říct relativně úspěšná inscenace (kauza Feri, redefinice pojmu znásilnění), tak *Istanbulská úmluva* jde takzvaně pořád do plnejch... Prostě bingo o konci světa.

Za rozhovor děkuje Petra Kupcová

KONIEC EDDYHO A ČO NÁM PO ŇOM ZOSTALO

Koniec Eddyho je bakalárska inscenácia študentov VŠMU, ktorá mala premiéru v decembri 2022. Odvtedy sa život queer ľudí na Slovensku zmenil. Časť inscenačného tímu zo Slovenska odišla, len ten Eddy nie a nie skončiť.

Keď sme *Koniec Eddyho* začali vymýšľať, to bolo leto 2022. Odvtedy sa toho dost veľa na Slovensku stalo, väčšinou vecí s negatívnym dopadom na queer ľudí. Zdá sa ti, že aj vyznenie tém úteku a hľadania sa v predstavení prešli odvtedy nejakým prerodom?

Emá Benčíková, režisérka: Okrem teroristického útoku na queer podnik Tepláreň vzbudil potrebu utiecť aj výsledok voľieb v októbri 2023. Dnes počúvam zo všetkých strán, že ľudia rozmyšľajú či má zmysel na Slovensku ostávať. Atmosféra tam je vyhrotená a neprajná a veľa mladým

ľuďom nie je umožnené slobodne objasovať seba a svoju identitu. Cis-patriarchálny nekrokapitalizmus, fašistická proruská rétorika a politika, či cirkevné konšpirácie – to všetko vytvára zo Slovenska krajinu v ktorej mladé queer osoby prežívajú veľmi ťažko. Na pozadí tohto možno hľadanie queer joy prítomné v inscenáciách vyznieva silnejšie, možno absurdnejšie, možno oslobodzujúco, možno fatálne.

Ty si sa tiež krátko po dokončení bakalárskeho stupňa štúdia réžie na VŠMU relokalizovala do Viedne. Aký je to život

v porovnaní s Bratislavou? Plánuješ sa niekedy vrátiť na Slovensko žiť a tvoriť?

E: Na Slovensku, aj v umeleckom prostredí, som zažívala veľa transfóbie a nepochopenia. Chcem sa v živote venovať umeniu na pomedzí sociálnej práce a komunitnej starostlivosti, na čo jednoducho na Slovensku neexistujú dotačné schémy a inštitucionálna podpora. Život vo Viedni je pokojný. Mám normálny plat za umenie ktoré ma naplňa a diskurz a citlivosť ohľadom transrodovosti je tu o pár desiatročí vpred. Momentálne si neviem predstaviť prečo by som sa na Slovensko vracala, úprimne cítim voči tej krajine krivdu a bolesť z odmietnutia.

Predtým si spomínala momenty queer joy v tvojej inscenácii. Má dnes smutné stredo-východoeurópanstvo kde nájsť queer joy?

E: Queer joy hľadám a nachádzam v komunite. V blízkosti, solidarite a láske. Queer joy cítim vtedy keď si ukradnem v obchode knižku poézie. Keď si dám extázu s kamoškami na dobrej párty. Keď niekomu posuniem krabičku hormónov, lebo vtedy cítim, že takto sa kolektívne liečime z medicínskeho násillia. Queer joy hľadám v anarchizme, v starostlivosti o druhé, v boji proti kapitalizmu a v mačkách, ktoré prespia celé dni v záhrade.

V tvojom prevedení spoznávame Eddyho v rannom detstve, respektíve Eddyho reflektujúceho na jeden z prvých momentov uvedomenia si vlastnej odlišnosti.

FOTOGRAFICKÉ OHLÉDNUTÍ ZA ŠESTÝM FESTIVALOVÝM DNEM

POPKULTURA POD PALMOVKOU A V D21

Popkultura je významnou súčasťou obou inscenácií, ktoré včera uzavíraly program, a je v nich odlišnými spôsobmi tematizovaná. Inscenácia *Žena filmového kritika* Studia Palmoff Divadla pod Palmovkou vznikla na základe populárneho blogu a jeho literárnej podoby a je plná intertextuality, predovšetkým filmových odkazov. Ty sa objavujú v obsahu inscenácie, ale i vo forme, jakou je vytvorená, príkladom môžu byť třeba „zatmívačky“. V predstavení zazní hity odkazujúce na najrůznější filmy: *Deník Bridget Jonesovej*, *Xena* alebo *Osvícení*, objavujú sa i parafrázy scén napríklad z *Ostře sledovaných vlakov*. Kromě popkulturních odkazov spojuje inscenáciu *Žena filmového kritika* s inscenáciou *MEIN GOTT!* Divadla D21 i práce se starými televizory, ktoré popkulturu tematizujú. V *MEIN GOTT!* se na nich pomocou live kamery objavujú herci, což vytváří dojem, že se v televiziích právě vysílá estráda s Karlem Gottem. V obou inscenáciách také zazní píseň *All By Myself*, respektive v predstavení Divadla D21 je to coververze *Kam tenkrát šel můj bratr Jan*. Na rozdíl od *Ženy filmového kritika* se v *MEIN GOTT!* pracuje především s hudbními a televizními odkazy na základě skutečných záběrů a záznamů, jako například reklama Ivany Trump a Donalda Trumpa na Pizza hut. (aš)

Ako sa ti pracovalo na postave v období skúšania inscenácie a aký vzťah máš k nej dnes?

Radko Paulech, herec: Oceňoval som, že sa s nami dramaturgovia rozprávali a hľadali sme osobné prieniky s postavami už pri písaní scenára. Moja postava mi tak bola v mnohom blízka. Skušobný proces bol však pre mňa stresujúcim obdobím. Cestu k Eddyemu som si tak hľadal skôr vďaka reprízam. Aktuálne je to pre mňa radosť vrátiť sa na chvíľku do detstva, dovoliť si to užiť a pochopiť Eddyho otca aj toho svojho.

Vždy keď Eddyho za posledný rok reprizujeme na škole, ty sa musíš vrátiť na Slovensko z Nórska, kde si na Erasme. Mne to príde veľmi obdivuhodné a chcela by som sa ťa spýtať na túto skúsenosť. Keď si sa konfrontoval so zmenou prostredia, spoločenskej nálady voči queer ľuďom, zmenilo sa aj tvoje vnímanie tém, ktoré v predstavení riešime?

R: Vraciam sa v podstate každý mesiac kvôli Eddyemu a je to zväčša veľmi radosť. Baví ma toto striedanie prostredí, lebo na Slovensko sa vždy vrátim ako lepšia verzia seba, nakazená nórsnym pokojom a milotou a vydrží mi to aspoň pár dní po príchode. Doma načerpám radosť zo stretnutí so spolužiakmi, kamarátmi, rodinou. Dianie u nás mi však kazí život aj v zahraničí a týka sa ma. Slovensko je môj domov a mám pocit, že ho strácam. Nerozumiem svojej krajine a sužujem sa myšlienkami, že na aké dno ešte budeme musieť padnúť, aby sme sa konečne od-

razili. Na teraz chcem ešte načerpať sily, takže sa teším na leto doma, ale potom sa plánujem do Nórska vrátiť, lebo mi tam je dobre a cítim veľkú radosť a vďaka za to, že tu vôbec môžem byť. Je to tu ako ozdravný pobyt, kde všetko funguje, kde su ľudia k sebe milí, tolerantní a slušní, kde sa dobre žije. Na Slovensko sa však chcem vrátiť. Záleží mi na ňom. Potrebujem si od neho oddýchnuť. Vracat sa však domov plánujem naďalej tak často, ako sa len dá. Témy, ktoré na Slovensku riešime, mi z odstupu prídu úplne absurdné. Moje vnímanie tém v *Konci Eddyho* sa za tento rok zmenilo v tom, že vidím, o koľko príjemnejšie sa žije, keď spoločnosť žije v zmysle hesla "ži a nechaj žiť".

To čo si pomenoval ako túžbu "oddýchnuť si od Slovenska" je nálada, ktorú intenzívne cítiť aj v radoch ľudí, ktorí sa odsťahovať nechcú. Čo vlastne robí krajinu vyčerpávajúcou a čo by sa muselo stať aby sa človek začal cítiť oddýchnutý a pripravený na návrat?

R: Vidím to až z odstupu čo ma u nás tak vyčerpáva. Všadeprítomný stres, podráždenosť, nedôvera, hluk, zhon...to sú veci, ktore som vtedy nevnímal. Keď sa vraciam do Nórska, je to pre mňa výdych, bezpečie, uvoľnenie. Až teraz z odstupu vidím, ako veľmi ma unavujú lži, ktoré sa u nás stali pravdou. Cítil som, že manipulácia je u nás všadeprítomná a sám som začínal o sebe pochybovať. Potrebujem sa opäť ukotviť v sebe, aby som tu dokázal byť aj pre druhých. Nehovorím, že u nás to nejde, len ja to v tej atmosfére

nedokážem. Tu odstavám podporu a myslím si, že som aj lepšou verziou seba.

V predstavení môžeme postavu Eddyho vidieť v rôznych obdobiach dospievania a teda v štyroch rôznych interpretáciach, podľa toho, kto z vás hercov ho práve znázorňuje. Ty hráš Eddyho v momente úteku z prostredia v ktorom už nedokáže existovať. Čo ťa pri tvorbe tvojej verzie postavy inšpirovalo?

Filip Pavuk, herec: Je to komplikovaná otázka, keďže od premiéry ubehli skoro 2 roky. Vtedy ma ovplyvnila samotná predloha, respektíve všetky knihy Édouarda Louisa a na to som sa vo veľa veciach napojil. Istú dobu som si robil srandu, že keď odoberieme alkoholizmus z Eddyho príbehu a nahradíme ho vierou, tak je to presne môj príbeh. Myslím si, že alkoholizmus mal v Eddyho príbehu podobný dopad ako u mňa viera. Inšpiroval som sa asi aj sebou. Nebolo to také kruté ako v tej knihe, ale bolo to dosť podobné pohľadu, ktorým som to vnímal v tých rokoch.

A ako reflektuješ tie dva roky od premiéry? Zmenil sa tvoj vzťah k predstaveniu a k postave, ktorú hráš?

F: Z profesnej stránky sa zmenilo to, že sa mi nakopili projekty a už nemám kapacitu brať to tak osobne. Nemám pocit že to je nejaká moja seba terapia teraz, ale v skúšobnom procese to také bolo. Vtedy som šiel veľmi cez seba. Po osobnej stránke sa zmenil môj postoj ku queer otázkam hlavne vo vzťahu k mojim rodičom, vo vzťahu k prostrediu, v ktorom som vyrastal a teda aj vo vzťahu k sebe.

Plánuješ na Slovensku zostať?

F: Áno. Ale vždy sa k tej otázke vraciam, najmä po každých voľbách. Aj po parlamentných, aj po prezidentských som o tom veľmi uvažoval, či odísť alebo zostať. Ale mám pocit, že politika pre mňa v tomto nie je rozhodujúca. Je to skôr emočné vzplanutie. Ale ja to tu mám rád. Keď som si vyberal vysokú školu, rozhodol som sa zostať kvôli jazyku. Slovenčina ma veľmi baví a v žiadnom inom jazyku si neviem predstaviť hrať to, čo hrám po slovensky.

*Za rozhovor ďakuje
Ivana Kováčiková*

Snáň z továrny – magazín festivalu Dream Factory Ostrava 2024. Čtvrtek 30. května, číslo sedmé. Šéfredaktorka **Barbora Sedláková** (bs). Redakce: **Silvie Hajdíková** (sh), **Roberta Chrtanská** (rch), **Ivana Kováčiková** (ik), **Petra Kupcová** (pk), **Amálie Švecová** (aš), **Jen Trč** (jt). Fotografie: archiv hostujících divadel a festivalu Dream Factory Ostrava, **Maxim Bajza**, **Ondřej Durczak**, **Lukáš Horký**. Grafická úprava: **Jan Kulich**. Sazba: **Lukáš Horký** – Surbanz. Zpravodaj vydává Dream Factory Ostrava, z. s.. Ředitel festivalu: **Tomáš Suchánek**.

OSTRAVA!!!

 **MINISTERSTVO
KULTURY**

 **Moravskosleský
kraj**

NADACE ČEZ

 Státní fond kultury ČR

**Ostravské vodárny
a kanalizace a.s.**

Lenzing
Innovative by nature